

Руденко Михайло Михайлович

кандидат юридичних наук,

доцент

Київського університету інтелектуальної власності

та права

**Забезпечення прав і законних інтересів підприємців
спеціальними підрозділами Національної поліції України як складова
інституту адміністративно-правового забезпечення організації та
діяльності МВС України**

Вчені у підгалузі адміністративного права «Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ» доводять, що така діяльність охоплює організацію та практичне здійснення охорони громадського порядку, забезпечення громадської безпеки, боротьбу зі злочинністю, а також реагування на адміністративні правопорушення у громадських місцях. У відповідних відносинах реалізується правотворча, правозастосовна та правоохоронна функція органів внутрішніх справ, з урахуванням форм, методів і механізмів правового регулювання [1]. Це зумовлює високий рівень нормативної деталізації та професійної спеціалізації правоохоронної діяльності. Міністерство внутрішніх справ України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого координується Кабінетом Міністрів України [2]. МВС виступає основним суб'єктом у формуванні державної політики у сферах безпеки, правопорядку, охорони прав і свобод людини, а також протидії злочинності. Його компетенція охоплює також охорону державного кордону, реагування на надзвичайні ситуації, гасіння пожеж і міграційну політику [2]. У такому контексті законність постає як фундаментальна політична і правова цінність, що забезпечує реалізацію принципу верховенства права [3].

МВС України виконує яскраво виражену правоохоронну функцію в межах політичної й правової системи держави, що забезпечує стабільність і публічну безпеку. Правоохоронна діяльність трактується як владна форма здійснення функцій держави, спрямована на охорону правопорядку, захист прав громадян і забезпечення виконання юридичних обов'язків. На думку Р. Шая, правоохоронна функція включає профілактику правопорушень, захист життя і здоров'я, охорону порядку та власності, ресоціалізацію правопорушників, оперативно-розшукову діяльність і виконання судових рішень. Вона охоплює також розгляд справ про адміністративні правопорушення, у тому числі правопорушень юридичних осіб і підприємців. Правоохоронна діяльність здійснюється через адміністративні й процесуальні процедури, що вимагає чіткого дотримання правових норм [4]. У межах такої діяльності заборонене будь-яке відхилення від приписів матеріального закону, адже це суперечить принципу законності.

Відповідно, вона передбачає також застосування державного примусу спеціально уповноваженими органами.

Р. Ієрінг підкреслював, що право є результатом безперервної боротьби, яку веде як державна влада, так і суспільство загалом [5]. Індивідуальний внесок у цю боротьбу постає важливою умовою реалізації правової ідеї в суспільстві. Саме боротьба за право забезпечує стійкість правопорядку та надає сенс існуванню права. Правоохоронна діяльність покликана охороняти право від будь-яких порушень і реалізовуватись виключно на підставі нормативно-правових актів [4]. Її здійснення можливе лише за дотримання процесуальних норм, а порушення цих норм тягне за собою визнання рішень недійсними. Застосування примусу є допустимим лише в межах повноважень спеціально уповноважених осіб, здебільшого юристів, які мають доступ до спеціальних засобів впливу. Це підкреслює інституційний характер охорони прав і свобод.

У правовій доктрині виокремлюють основні напрями діяльності МВС України, серед яких адміністративна, оперативно-розшукова, кримінально-процесуальна, профілактична, охоронна та виконавча [1]. Здійснення цих функцій покладається на конкретних посадових осіб, військовослужбовців і працівників підрозділів системи МВС. До складу системи входять Національна поліція, Державна прикордонна служба, ДСНС, Нацгвардія, Міграційна служба та Головний сервісний центр МВС України [8]. Кожна із зазначених структур виконує специфічні функції в межах загального функціоналу міністерства. Наприклад, ДСНС відповідає за реалізацію державної політики у сфері техногенної безпеки, рятувальної справи, гасіння пожеж і гідрометеорології [8]. Такий поділ функцій дозволяє ефективно реагувати на виклики в різних сферах безпеки. Водночас зберігається єдиний центр управління в особі МВС.

Положення про МВС України визначає безпосередні напрями його діяльності, серед яких: програмна, правотворча, міжнародна, санкційна та інформаційна адміністративна активність [2]. Значне місце займають адміністративно-сервісна, дозвільна, ліцензійна та охоронна діяльність, а також судово-експертна, спеціально-освітня й вибухозахисна. Окрему групу складають напрямки щодо безпеки дорожнього руху, техногенної та міграційної безпеки. У межах МВС також організовуються мобілізаційні, кадрові та соціальні заходи, в тому числі вшанування загиблих. Закон України «Про Національну поліцію» встановлює, що завдання поліції полягає в наданні поліцейських послуг у сферах публічної безпеки, охорони прав і протидії злочинності [10]. Важливою функцією поліції є допомога особам, які опинилися в складних життєвих обставинах. Організаційна структура поліції дозволяє ефективно виконувати ці завдання.

У складі Національної поліції функціонує Департамент стратегічних розслідувань (ДСР), що є міжрегіональним органом кримінальної поліції з оперативно-розшуковими повноваженнями. Основним напрямом його

діяльності є боротьба з організованою злочинністю, корупцією та злочинами у сфері державного управління. ДСР також виконує важливу роль у забезпеченні економічної безпеки, захищаючи права підприємців і реагуючи на факти рейдерства, шахрайства, вимагання. Його діяльність включає фіксацію економічних злочинів, аналітику та використання державних інформаційних ресурсів. Підрозділ має право запитувати документи, отримувати інформацію, проводити розшукову діяльність для виявлення порушень у господарській сфері [11]. Він тісно взаємодіє з іншими органами, зокрема антикорупційними та контролюючими інституціями.

Отже, МВС та центральні органи виконавчої влади Національна поліція України відіграють ключову роль у захисті прав підприємців через реалізацію адміністративно-правових, профілактичних та правоохоронних функцій. Вони забезпечують громадський порядок, запобігають економічним злочинам і корупції, а також надають поліцейські послуги, спрямовані на захист бізнесу від незаконних посягань. До їх компетенції входить розгляд адміністративних правопорушень, пов'язаних із діяльністю суб'єктів господарювання, та застосування законних заходів примусу до порушників. Важливим елементом є взаємодія з іншими державними органами для координації зусиль у сфері економічної безпеки.

Департамент стратегічних розслідувань як спеціалізований підрозділ Національної поліції безпосередньо займається захистом підприємців від організованої злочинності та корупційних схем. Його діяльність включає виявлення рейдерства, фінансових махінацій і тиску на бізнес з боку чиновників або кримінальних угруповань. ДСР має право проводити оперативно-розшукові заходи, аналізувати дані та фіксувати порушення у сфері державного управління. Підрозділ також забезпечує правовий захист інтересів підприємців шляхом розслідування злочинів і передачі справ до суду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: навчальний посібник / за заг. ред. Є. Мойсеєва. Київ: Інтерсервіс, 2010 428 с.
2. Положення про Міністерство внутрішніх справ України. затверджено постановою кабінету міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%d0%bf#text>
3. Політичний вимір діяльності міністерства внутрішніх справ України (Відповіді на виклики XXI століття) / за ред. Ю. Римаренка, Я. Кондратьєва. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 2003. 292 с.
4. Шай Р. Правоохоронна функція правової держави: теоретико-практичні аспекти: монографія. Львів: ТзОВ «Ліга-експрес», 2014. 199 с.

5. Ієрінг Р. Боротьба за права (1874). Електронна бібліотека RoyalLib.com. 2022. URL: https://royallib.com/book/fon_iering_rudolf/borba_za_pravo.htm
6. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: навчальний посібник / за заг. ред. Є. Мойсєєва. Київ: Інтерсервіс, 2010 428 с.
7. Структура. МВС України. 2025. URL: <https://mvs.gov.ua/uk/ministry/struktura>
8. Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015р. № 1052. Державна служба України з надзвичайних ситуацій. 2022. <https://dsns.gov.ua/uk/polozhennya>
9. Положення про Міністерство внутрішніх справ України. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015р. № 878. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%d0%bf#text>
10. Про Національну поліцію. Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379.
11. Положення про Департамент стратегічних розслідувань. Затверджено наказом Національної поліції України 23 жовтня 2019 року № 1077. *Tranzit Ltd.* 2019. URL: <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/Наказ%20НП%201077%20-%2023102019%20положення%20ДСР.pdf>